

P A R A T I T L A I N L I B R O S IX. C O D I C I S J U S T I N I A N I R E P E T I T A E P R A E L E C T I O N I S . O P U S J A C O B I C U J A C I F.

CODICIS nomine proprio significantur chartæ, quibus quod inanatur facile deleri potest, ut reposatur aliud, non chartæ simplices, quæ à papyro nomen retinent, licet non ex papyro siant, sed ex panniculis, quibus semel tantum fungi possumus. Qua de causa commodatum quidem consistit in codicibus, & pugillaribus, l. in commodato, §. sicut, comm. que negantur esse in saepeletili, l. 6. ff. de supell. leg. sed non in eo carta genere, cuius abusus est, non usus. Et parsimonia species est in Codice scribere: nam & ejus scriptura quoque brevior, ut Cassiodorus Fortunatianum artigraphum se profitetur in pugillarem Codicem in gratiam eorum, qui brevitatem amant, redigisse. Chartæ igitur, ut & membranæ nomen ambiguum est: Nam vel chartæ, aut membranæ simplices eo significantur, vel pugillares chartacei, aut membranei, quam multiplice pellem Martialis vocat in disticho inscripto Homerò in pugillaribus membraneis: & ita in l. chartæ, de bon. pos. sec. tab. nova charta est pugillar purum, in quo nondum quidquam scriptum est, deletitia, vetus, quod scripturam variam recepit frequenti deletione, & ut legitur in veteribus glossis, deletitia, $\omega\alpha\lambda/\mu\psi\pi\kappa\sigma\tau\omega$. In his stilus scribit, ut Hieronymus ait ad Principiam virginem, in illis calamus. Est vero maiestas, & diuturnitas major scripto, si quid exares in his, hoc est in Codicibus, quam si in chartis, aut membranis simplicibus, sicut membranis quoque major, quam chartis, adeo ut plerique hodie non valeant nisi in membranis scripta, velut codicilli dignitatum, & S. C. Vérum ut populi leges, ita generales constitutiones Imperatorum, ne dicam rescripta Lpen. inf. de div. ref. moris erat pugillaribus scribi cujuscunque materia, chartaceis, ligneis, æneis, vel eburneis, atque ita servari singulas, vel universas in unum corpus collectas in scriniis memoriae, & dispositionum, ut Impp. Lomnum, 'e testam. scribunt, jus in suis scriniis esse constitutum, & ad Trajanum Plinius: edita Imperatorum vera, & emendata in scriniis esse Trajani: & Theodosius in confirmatione sui Codicis, eum Codicem haberi in-

A sacris scriniis. Zonaras de xii. tab. δτα γυλακις ενειθη σαν αλεξανδρια εν τανδοις επησανεζοντε. Responsa autem sua vel interpretationes, & commentaria solebant prudentes chartis, aut membranis prescribere, quorum etiam quidam libris suis membranarum titulum adhibuit. Et hac ratione factum opinor, ut liber potius Constitutionum Codicis nomen obtineret. Corpus autem collectum ex libris Jurisconsultorum veterum, et si potuerit improprie Codex appellari, & vero ita appelletur, l. 1. & 2. de vet. jur. encl. Maluit tamen Justinianus Digestorum seu Pandectarum insignire nomine, quo etiam plerique juris auctores suos nuncupavere libros. Et obtinuit quidem illud Codicis nomen primum liber, quo continebantur Constitutiones Imperatorum ab Adriano ad Valerianum, & Gallienum, dictusque est Codex Gregorianus à nomine juris studiosi, qui huic collectio- ni dedit operam. Subsequutus est Codex Hermogenianus ab Hermogeniano similiter ejus editionis auctore, quo continebantur Claudi, Aureliani, Probi, Cari, Carini, & innumeræ Diocletiani, & Maximiani Constitutions, ut perperam Codici Gregoriano adscribantur quædam Diocletiani, & Maximiani, cum fuerint omnes in Codice Hermogeniano. Exiit postea tertius Codex jam non à Jurisconsulto ullo, sed ab Imperatore ipso Theodosio, cuius auctoritate conditus est, denominatus Codex Theodosianus, qui constitutiones complectitur à divo Constantino Imperatorum omnium usque ad ipsum Theodosium. Et ut ex Gregoriano nihil sumpsit Hermogenianus, ita nec ex hoc, vel illo Theodosianus quidquam, sed omissas in Gregoriano sequentium Imperatorum Constitutiones Hermogenianus habet usque ad Constantimum, omissas in Hermogeniano Theodosianus. Longe alia ratio fuit Justiniano compendiari Codicis hujus, quem de suo quidem nomine appellari voluit Justinianum, ut suum Theodosius Theodosianum, sed non eas tantum constitutiones in ordinem, & compendium digessit, quas post Theodosianum sequentes Imperatores ediderant; sed etiam ex tribus superioribus Codicibus Gregoriano, Hermogeniano, Theodosiano, & ex Novellis etiam post Theodosianum Codicem, vel ab Theodosio, vel ab inse-